

Десета експедиция в „Суходола” през новия век.

Вместо увод:

Някак си неусетно изминаха годините и ето ни пред прага на десетата ни експедиция в пиринския циркус Бански суходол. Изнизаха се бързо, бързо. През цялото това време се таяха надежди, имаше периоди на възход и открития и по-слаби моменти. Ще се запомнят първите пробиви, изваждането на камъка от старото дъно. Първоначалните неуредици с изнасянето на багажа, липсата на средства, доста често неблагоприятното време, експедициите с поляците, работата на терен и откриването на множество нови пещери, фаталната 13-тка която все а-ха да продължи, но не би, снежната виелица, която ни затрудни през 2007-ма, но над всичко ще остане здравото сътрудничество с приятелите ни от СПК „Академик” София, „Витоша”, „Прилеп 1962”, „Под рьба”-Церово, „Приста” Русе и много други. Оформи се здрава сплав между така нареченото „твърдо ядро”, но имаше през цялото това време и нещо още по-ценно. Тази експедиция винаги беше отворена за нови хора и прощаващи пещерняци, които, смея да твърдя, получиха безценен опит и рутина именно в тежките условия за работа в пещерата и по принцип в района. Все още не са се изпарили и надеждите за голямата пещера (не, че и сега „Система 9-11” не е голяма) и именно с такива надежди отново затегнахме коланите, наравихме багажа и потеглихме към високото, за да могат някои от нас да се спуснат надълбоко и да продължат със започнатото още през 60-те години от първопроходците от СПК „Академик” София.

Подготовката:

Горещите августовски дни ни бяха натиснали и течеше трескава подготовка за качването. Някои детайли се изясняваха в последния момент - просто няма как, но останалото вече ни беше станало като навик и нещата вървяха добре. Павката се зае с техническата част и подсигуриването на материалите. Аз с Танчето на свой ред поехме пазаруването на храната и часта с инвентара. Хиляди благодарности на Танчето за свършената работа по разузнаването за цени на храната и точната преценка за количеството закупени продукти. В края на краищата имахме „зелена светлина” за експедицията от ръководството на „Национален парк Пирин”, Боги беше намерил достатъчно коне за багажа остана само да тръгнем. Преди това целия багаж беше окомплектован и малко със зор превозен до мястото за товарене. По традиция късно през нощта или в ранните часове на 20 ти всички бяхме над местността „Пещерите”. Лека размисълка и разпивка и се отдадохме на кратък сън.

Ден първи:

В 8 часа сутринта на 20-ти август започна и товаренето на багажа. Така 7 души екип, 7 коня натоварени с багаж и 3-ма човека, отговарящи за тях, потеглихме към лагера, разположен на 2.300 м.н.в. Екипът ни беше в състав, Павката, Алберто, аз, Ванката, Васко, Мира и Мими. Качването мина спокойно. Хората, които отговаряха за конете си, ги контролираха и този път нямаше принудителни спирания за натамъняване на багаж и паднали животни по ригелите. Групата се разтегли по пътя и пристигна в лагера с

разлика от 1 час. Така в промеждутъка от 13.30 до 14.30 часа всички бяхме горе. С Павката разпределихме кой какво да прави за оборудването на лагера. Опъна се голямата складова палатка, изградиха се наново масите и пейките, почисти се печката и се приведе във вид за ползване, някои от хората отидоха за дърва, останалите вкарвахме и подреждахме багаж и храна в складовата палатка, изнесоха се и храна и „джаджи“ от земянката. Васко и Павката се качиха над лагера и на първата голяма преспа, отстояща на десетина минути път, построиха топилня за сняг. Тази година преспата се бе отдръпнала, но все пак бе достатъчно близо. За по-бързото пълнене на вода и преливане в бутилки бяхме закупили и два нови 30-литрови бидони. Към 18 часа всичко беше готово, хората бяха опънали личните си палатки и бяха подредили багажа си. Седнахме и направихме разбор за следващия ден. Решихме да влезе първа група в пещерата и да я екипира. Останалите да дооборудваме лагера и да изградим „щурмовия бивак“ на входа на пещерата. Момчетата, които се грижеха за конете, останаха да пренощуват в лагера. Седнахме и пихме по ракия за началото на експедицията и след това всички изморени се отправихме за заслужена почивка.

Ден втори:

Ден първи за експедицията. Павката и Ванката се стегнаха за пещерата и тръгнаха да я екипират. Подредиха си нужния инвентар и взеха със себе си две торби. В едната имаше инвентар за екипиране, в другата поставиха примуси и храна за дънния бивак. Останалите останахме в лагера и се заехме с дооборудването му. Мими, Васко и Алберто отидоха да направят по един курс за вода. Кнстатирахме, че топилнята е добра и се добива достатъчно количество вода за нуждите на лагера. Тази година решихме да опънем по-леки тенти над лагера. Старата се беше прокъсала и беше изгоряла от слънцето, имаше множество дупки и нямаше да е ефективна. Решихме с подръчни материали и стари въжета да построим „по-динамична“ конструкция, която да удържи поривите на вятъра, да не къса тентата и да създава дискомфорт. Останалите здрави колове ги закрепихме и окопахме здраво с камъни и на тях натегнахме на полиспап въжена конструкция. Отгоре и хвърлихме една лека тента, която, за съжаление, не покриваше цялото пространство но за сега и така вършеше работа. По едно време Павката се обади по радиостанцията, че влизат. Дадох контролно време и им пожелахме успех. Час и малко по-късно Павката се обади да съобщи, че се е натъкнал на нови части в привходната част. Обходил ги е обстойно - било много интересно. Това ги забавило достатъчно и решили да доекипират пещерата на другия ден. Върнаха се в лагера и привечер пак се събрахме да дискутираме ситуацията. Ситуацията се запазваше в следния ред. Основния лагер беше изграден. Остана да се дооборудва щурмовия лагер и Павката и Ванката да доекипират пещерата и да свалят материалите за дънния бивак и машината за „дупчене“. Васко и Мимето трябваше да проверят един перспективен обект на „Котешкия чал“.

Ден трети:

Сутринта Павката и Васко укрепиха с въжета и голямата складова палатка, за да не излети като предшествашката я. Всичките групи потеглиха по задачите си. Взехме целия

багаж за изнесения бивак и заедно с Мира и Алберто опънахме тентата, подравнихме площадката и опънахме една палатка. Оставихме вътре шалтета и спални чували. Оставихме храна, инвентар, бензин и материали за работата на дъното. Павката сподели, че с Ванката ще се забавят защото искал да изгради нов и по-безопасен път във привходната част, защото на старото място, откъдето се влиза в „Голямата ледена зала” са надвиснали и на места нападали големи каманаци и е опасно. Дадох контролно време 12 часа. По това време Мими и Васко бяха на „Котешкия чал” и „вършееха”. За съжаление слънцето падаше доста косо и правеше доста сенки. Не можахме добре да ги ориентираме от входа на „№9-11” за търсения от тях обект. После потеглихме към лагера. Мира и Алберто за първи път се качваха горе и за това реших, че имаме време и може да ги поразходя из циркуса и да се приберем в лагера през булевард „Павел Бакалов”- (Така наричаме шеговито „аварийния” път за прибиране в лагера и за бързо отстъпление при лоши метеорологични условия от високата част на циркуса). Пътном проверихме разни пещери като №№ 7, 8, 10, 42, 57. Премерихме нивата на снежните тапи в някои от тях. Интересното в случая беше, че в № 8 се забелязваше спад на снежната тапа. Явно мрежата монтирана на входа миналата година е изиграла ролята на капак. На слизане в сипея под № 57 съвсем случайно открих едно „Духало”. Случката стана съвсем случайно защото бях с къс панталон и минавайки над него направо подскочих от струята леден въздух която излизаше. Поразровихме го и духането се увеличи дори. За съжаление беше сред сипея и имаше камъни всякакъв калибър до където ни виждаха очите в дълбочина. Поекспериментирахме и заснехме клипче как пълни найлонова торбичка и я изстрелва във въздуха и как свободно развява края на руло тоалетна халтия като лента. Беше интересно, но и толкова безнадеждно за разчистване. Прибрахме се в лагера. Мими и Васко твърде късно бяха открили търсения от тях обект и поне засега се отлагаше ръчкането му. Тази нощ поседяхме малко до по-късно край печката и решихме да влезне по-голяма група в „№9-11” за да разчисти забоя от камъни и да се поработи по-ефективно. Взех радиостанцията при мен и някъде към 2 часа през нощта Павката и Ванката се обадиха, че са излезли. Павката сподели, че не са имали никакви трудности с екипирането на пещерата. На дъното има вода, но е в пъти по-малко от предходната година. В началото на наклонената галерия имало голям паднал камък който е трябвало да разчистат, за да минат. Опънали са тентата на дъното и са подготвили мястото за почивка там. Прибраха се в лагера към 3 часа.

Ден четвърти:

След дежурното размотаване Васко, Мими, Мира и Алберто потеглиха към Девятката. В лагера останахме аз, Павката и Ванката, които почиваха след вчерашното влизане. Цял ден се занимаваме с лагерна дейност. Павката донесе доста дърва, които се нарязват за удобство. Подсигурени са поне няколко дни, през които няма да се ходи за дърва. С Ванката се редуваме на водата. По същия начин подсигуряваме вода и за следващия ден, което ни отнема доста време - почти целия ден. Ванката се чувства отпаднал. Вероятно е настинал или още не се е приспособил към обстановката и е преуморен - почива си. С Павката разглеждаме карти на пещерата и на компютъра.

Преценяваме някои перспективи за работа. Денят отлита като 10 минути. Вечерта към експедицията се присъединиха Зиза и Цецо от ПК „Прилеп 1962” София. Първи от пещерата излизат Мира и Алберто. Алберто не се е почувствал нещо добре и са стигнали с Мира само до ”Голямата блокажна зала”. Мими и Васко са продължили надолу. Разчистват камъни от забоя, но машината им създава ядове и те на свой ред също тръгват към повърхността. На дъното виждат по стените комари, което ги учудва много. Снимат ги. На свой ред и ние се „пулим” в лагера на снимките им на следващия ден.

Ден пети:

Този ден към София трябва да се приберат Мими и Васко, но пък към експедицията вечерта трябва да се присъедини Мамута. Групата за „№9-11” тръгва - влизат относително рано. С Ванката ги придружаваме до входа. Двамата оставаме да удължим площадката за палатки във въртопа на „№ 10”, където е щурмовия бивак. За около два часа се справяме и дръпваме с метър и отгоре площадката. Подравняваме с пръст и дребен чакъл. После се отправяме по терена. Снемаме координати и мериме нива на снежните тапи. Снимат се и някои входове за документацията. Стартираме и един проект за заснемане на координатите на всички пропадания, въртопи, негативни форми, перспективни цепнатини и обекти в циркуса. Действаме в района на циркусното възвишение около пещерите №№ 1, 2, 9-11, 12, 14, 15, 16, 17, 44, 45 А-Б, 71. Този ден оставяме Мира и Алберто да почиват в лагера. Те са събрали още дърва, а Мира се е заела с кухнята. Тук е мястото да отбележа, че за сега продоволствието ни стига, а Мира се превръща в човека, който най-вкусно готви и разбира от това. Дори се старее да има винаги по нещо за десерт и разни вкусни изненади. Просто голям късмет! С нея по време на експедицията се редувахме на тази позиция и си мисля, че хората останаха доволни от манджите и храната по принцип. Една важна подробност: решихме за да не мухляса всичкия хляб да се направи на сухари. Вечерта пълен с енергия за подвизи пристигна Мамута. Попита дали сме му качили ските.... Беше замислил куп „екстремии”, но за тях по-късно. Групата от пещерата излезе преди полунощ. Павката сподели, че машината е направила 5 дупки и се е счупила. Зиза се е малко почувствала зле вероятно от бензиновите изпарения. През нощта до късно стояхме да обсъждаме кризисната ситуация с машината. Първото, което решихме, беше да се отпуши една дупка, зарината с камъни на дъното, за да има по-голяма циркулция на въздух и да не се стига до обгазяване. Отделно решихме, че трябва да преминем към план Б и да действаме с акумулаторните машини. Павката се обади на Стайчев и той му казал, че ще изпрати нова глава за машината по качващите се към нас нови групи.

Ден шести:

Този ден в пещерата влизат Мамута и Ванката да изкарват камъни от забоя и да изнесат повредената машина. Останалите почиват и се занимават с лагерна дейност. За следващия ден се подготвя голяма група за влизане. Направен е и теренен обход в един рядкопосещаван район западно от лагера. С Цецо проверяваме една некартирана пещера със снежна тапа. Тапата се е постопила, но има надвиснали опасно камъни и

решаваме да не влизаме за сега. Намираме доста перспективни и полуотворени въртопчета, на които снемаш координатите. За първи ден се появяват облаци и по обяд прикапва за кратко дъжд. Ванката и Мамута се справят с камъните в забоя в пещерата и изкарват машината. В лагера дълго я разглеждаме и се чудим как може чисто нова машина да издава такъв апокалиптичен звук. Ясно е че в главата всичко е на дреб. Издържа цели 5 дупки!!! Правим клипче на състоянието ѝ само при едно влизане с дупчене. Вечерта се появиха още хора. Пристигнаха Тони, Ина и Деси от „Академик“.

Ден седми:

Използвайки многочисления състав, съставяме за деня цели 4 групи. Към дъното на „Девятката“ се отправят Павката, Цецо и Зиза. Мира, Мамута и Деси влизат да картират новите части. Ина и Тони се отправят към №8, а аз и Алберто към „Духалото“, за да видим има ли начин да се поотвори и влезе. Групата за дъното се забавлява до насита в преносния смисъл на думата. Правят две дупки и кабела, който е като мост между акумулаторите на машината, се пали - пали и прониквачната торба. Оказва се, че този, който го е сложил (не е никой от присъстващите), явно нищо не разбира от подобен род инсталации и до сега просто е било късмет, че не се е запалил. Крайно разочаровани, те излизат към 18 часа от пещерата. Картировачната група картира единия клон на новите части. Споделят, че там е истински хладилник. Новите части представляват висока диаклазна цепка, частично запълнена със сняг и лед. Има и по-широки местенца. На едно такова хората се натъкват на супер красива гледка - замръзнал подземен поток. Ледът е толкова прозрачен, че както казваха Мамута и Павката, очакваш да видиш и замръзналите рибки вътре в него. Има и огромни ледени сталактони. Попремръзнали, но доволни, хората донасят картировката в лагера, където сядаме и я привързваме към основната карта. Оказва се, че се нанася под снежната тапа на № 11, което си е и нова връзка с тази част от системата. Появява се нова светлина върху генезиса на образуване на тази пещерна система. С Павката предполагахме, че това ще е връзка със съседната № 10, ако се качат комините или се продължи по замръзалия поток, но за целта трябва да се чупят ледените сталактони - нещо в което за сега не виждаме смисъл. Остава да се картира и другия клон на новите части. Задача, която ще се изпълни в последствие. Тони и Ина влизат в № 8 и споделят, че пещерата има съвсем различен облик от предната година. Тапата се е слегнала и сега се влиза от източния край на кладенеца, където се е образувало мини-кладенче в снега. Веднага под тапата стените са оледенени от тъмен и прекристализиран лед. Спускат се около 30 метра и попадат на дъно с ледена тапа. За сега не може да се продължи в дълбочина. Усеща се и слабо въздушно течение, но общото мнение е, че ако сложим капак снежната тапа ще се стопи доста по-бързо. На излизане без да искат изпускат някъде в пропастта фотоапарата, който съм им дал и за съжаление нямаме снимки за показване от това проникване. С Алберто отиваме на „Духалото“ и почваме с разчистването му. Слигаме на около метър, но изглежда все така безнадеждно. Не е работа само за двама души. Някъде в дълбочина се загатва основна скала, но това място е все още твърде далеч за възможностите ни. Продължава да духа „зловещо“ - обекта е колкото перспективен, толкова и безнадежден за разкопаване. Жалко, наистина много жалко. Продължаваме със

снемането на координати. Същия ден Ванката слиза към Банско. Там трябва да се срещне с останалите, които ще се качват утре. Вечерта към 21 часа всички групи са в лагера и се прави разбор за следващите дни.

Ден осми:

Решаваме да изчакаме новите групи да качат новата глава за машината. За това планът е следния. Правиме две групи за приоритетните №8 и №6. В № 8 влизат Павката, Зиза и Цецо. Те се спускат и установяват, че са достигнали до миналогодишното дъно. Денивелацията е за сега около 40м. Решават да не картират, защото има карта от предната година. В близост до нея намират нов перспективен обект за разчистване. Хвърлените вътре камъни падат и се таркалят около 5-6 метра. В №6 се влиза през западната част на тапата и се слиза около 20 метра. Групата е достигнала стеснение в леда, което ще се разбие при следващото влизане. Всички споделят, че е суперстудена пещера. Този ден аз и Мира оставаме в лагера и се занимаваме с основните дейности - добив на вода, събиране и рязане на дърва и готвене. В свободното си време обработвам данни на компютъра и сглобявам картировката от „№9-11”, както и на някои обекти от терена. Алберто си тръгва от експедицията, но тежестта на хора продължава и вечерта се качват Васко, Ефи, Венци, Мишо и Тони. Нещо не са се намерили със Стайчев в София и за сега работата с бензиновата машина се отлага за неопределено време. Това доста ни ядосва, но в случая няма какво да се направи.

Ден девети:

Този ден още 5 души тръгнаха към София - Зиза, Цецо, Тони, Ина и Деси. В „Девятката” влизат за работа на дъното Павката, Мишо, Венци и Мира. Те слизат на дъното и пробиват множество дупки - смяната е доста ефективна. Изнасят се и множество камъни. Мишо леко се е преохладя, но търпи. Излизат на ръба на контролното време по изгрев слънце. Мишо и Павката остават да се препичат на слънце и да поспят в изнесеня лагер, останалите слизат в базовия. Венци си е ударил лошо коляното в пещерата и за сега ще почива. В добро настроение е обаче и разказва как излизайки от ледената обстановка в „№9-11” заварил на входа Мишо как се препича на току що показалото се над „Църна могила” слънце. Смеейки се, разправяше как от Антрактида все едно е излазъл на някой морски плаж. Васко и Мамута по-рано са се отправили към „Котешкия чал” бързо локализируют обекта, който се оказва нова пещера. Разчиствайки блокажа, в края на галерията се натъкват на отвес, оставят работата за следващия ден и отиват до № 6. Попътено проверяват още един обект на „Котешкия чал”, който се оказва безперспективен. В № разбиват стеснението в леда и достигат до старото дъно, достигнато през 2002-ра година. За съжаление се натъкват на същия проблем като с № 8 - ледена тапа запушва пътя в дълбочина. За споделяне е, че входа на № 6 е доста голям и с морфология, не позволяваща да се затвори с капак. Няма невъзможни неща, както се казва, но за сега това не ни е приоритет и би отнело доста ресурс. Този ден с Тони и Ефи поставяме биоспелеологични капани в №№ 24, 46, 48, 66. В № 24 и № 46 се натъкваме на прилепно гуано. От №24 са извадени кости и фауна. Натъкваме се и на странни образувания в скалите, които приличат на фосили - снимаме

ги. Това за нас беше интересно, както и множеството кокали, които извадихме от тази малка пещеричка. Тя се оказва и аномално топла и прави със сигурност впечатление спрямо останалите пещери в циркуса. Относно фосилите се консултирахме с геолози и те категорично отхвърлиха това да е възможно. Остана загадката какво може да е и ще трябва да се дадат снимките на специалисти. Продължихме и със заснемането на координати. За отбелязване бе, че чак сега се направи ползотворна смяна за работа на дъното. До сега неуредиците с машините ни възпираха постоянно. Вечерта хората, които сме в лагера, празнуваме рождения ден на Ефи подобаващо с бисквитена торта, ром, вино и ракия.

Ден десети:

Денят е почивен за голяма част от хората. Павката остава в изнесен лагер и почва да подравнява нова площадка за щурмовия бивак. Мамута и Ефи влизат в Девятката да докартират новите части. Оказва се, че това е по-дълбокия и по-дълъг клон. След няколкочасово картиране излизат доволни и донасят картировката в лагера. Сядаме и я сглобяваме. Оказва се още една връзка в дълбочина с № 11, дори я подминава и вероятно ще подкрепи теорията ни, че ще се свърже в дълбочина със снежната тапа на № 10. Двамата с Тони цял ден се занимавахме с лагера и привечер успяхме да отидем до близката № 38 и да поставим биоспелеологичен капан.

Ден единадесети:

При разбора предния ден се оказва, че в момента след дългата работа на дъното на Девятката има много камъни за вадене. Остава и проблема с пространството там - почти всичко е запълнено. Решаваме да пратим лека група от двама човека - Мира и Тони, които да разкарат скалния материал от забоя. Групата наистина е бърза. Влизат, разчистват дъното и излизат за около 8 часа. Изкарали са 6 торби с камъни от дъното. Трупат ги в едно паралелно кладенче зад бивака, който е изграден под дънния кладенец. Васко и Мамута изследват и картират новата пещера на „Котешкия чал”, която е с пореден номер 75 и е наречена „Гаргина цепка”. Васко се спуска в отвеса, който е 14-15 метра и попада в наклонена заличка. Дъното е покрито с пръст и камъни, а по стените се стича водичка. Пещерата в долната си част е доста влажна, но не е студена. Васко споделя, че дъното е за разчистване и според него има перспектива за продължение. Същия ден с Мишо се отправихме към циркусното възвишение да снемаме координати и да правим снимки. Натъкнахме се на два обекта: единия е под високата скална кула, разположена под „Кутело”. В основната скала, явно след стопяване на снежна тапа, се е отворила малка дупка - влиза се около 4 метра. Дъното ѝ е снежна тапа и трябва да се копае. Интересното е, че приглушено някъде в дълбочина се чува водопад. Засега обаче обекта е труден за работа. Втория е в близост до № 71 - цепнатина, която разширява в дълбочина. Малко по на запад разчистихме в близост до един отвор множество камъни и се натъкнахме на нова пещера. За съжаление при разчистването се срути вътре една от площадките и запуши дъното. Така и не намерихме удобно място за връзване на въже без да се кове и се отказахме от влизането за сега. Виждаше се около 10 метра надолу. В района снемем координатите на всички

обекти и пещери и измерихме нивата на някои снежни тапи. Привечер се присъедини към експедицията Марто Трантеев, който донесе нова глава за машината. Мамута и Ефи на свой ред си тръгнаха малко след полунощ. Освен с множеството полезна работа в експедиционната дейност качването на Мамута ще се запомни с екстремното му каране на ски с Васко по преспите над лагера и ще остане вероятно в историята с първото спускане на човек със ски в пещера за България. Той се пусна със ските в „Голямата ледена зала” на Девятката. За другия ден очаквахме да се качат Иво Колчаков, Ицо и Трифон. Това беше и последната група, която ще се качва към циркуса. Най-интересното в случая е, че за първа година продуктите и провизиите ни стигаха и не се налагаше да се купува и да се качва допълнително.

Ден дванадесети:

Времето видимо се развали този ден. В Девятката влезнаха Васко и Марто. Слизат доста бързо на дъното и започват работа с поправената машина, която предния ден е тествана. Правят дупка и половина и удара на машината отказва. Както по-късно Марто споделя: „Не можах да си направя подарък за рождения ден да отворим дупката. Направихме дупка и половина и после..... смех до плач.” Явно машината не е добре пригодена и за съжаление това го разбираме чак тук горе. Това ще повлияе и в резултатите на експедицията. Васко беше крайно разочарован от случващото се. Същия ден Павката се качи да преспи в горния лагер. Очакваше на следващия ден да направят ранно влизане с Венци и Иво. Цял ден припръсква, а привечер заваля проливно. Освен неуредиците с машината и времето започва да ни предава. Настроението е миньорно.

Ден тринадесети:

Решено е агрегата да се изнесе в щурмовия бивак, за да се зареждат там акумулаторите. В „Девятката” влизат Павката, Иво и Венци. Павката прави 9 дупки на дъното. Смяната е доста ползотворна и забоя е удължен. Групата излиза на ръба на контролното време. Павката споделя, че на места пукнатината е дълбока към 2 метра. Слиза низходящо и не се вижда видимо разширение, но се чува ехо и въздушното течение е доста силно. Загатва се на по-ниско в цепката по-проходимо и широко ниво. Паралелно с това след дъждовете се установява, че горния лагер може да се захранва автономно с вода, защото по пряспата над „Девятката” тече поток. С Мишо се качваме във високата част на Циркуса. Поставяме капаци от ПВЦ на входовете на № 41 и № 8. Силно се надяваме да подпомогнат топенето на снежните тапи и догодина да може да се влиза в тези две пропасти. Паралелно с това картираме № 48 и прекартираме № 24, от която изкарваме още кости. Събираме и част от биоспелеологичните капани. Допълваме данните с нови координати и измервания на нива на снежните тапи. Прибираме се в лагера и не след дълго завалява и започва да гърми. Използвам момента, за да мога да начертая на спокойствие на лаптопа новите карти. Ицо носи камера и започва да заснема филм за експедицията. Каза, че за сега се получавало много добре.

Ден четиринадесети:

За този ден разпореждането за работа на дъното беше като от преди ден - да влезе бърза и мобилна група (пак Мира и Тони) и да извадят камъните от забоя. Така и стана - за около 9 часа се справиха със задачата и излязоха доволни от постигнатото. Същия ден рано сутринта към циркуса Каменитица потегли с една от машините Марто Трантеев. Той трябваше да се присъедини към пещерняци от „Прилеп 1962” София, за да се пробват да продължат тамошната най-дълбока пещера К№19. Павката и Ичо доразчистиха откритата от мен и Мишо нова пещера №76 и я картираха. Споделиха, че има още да се разчиства на дъното, но е зарито „брутално” от нападалите в нея камънаци. Няма да забравя как се срути площадката, която разчиствахме и добре, че с Мишо бяхме стъпили на основна скала. Привечер с Трифон отидохме да сложим капак на входа на №57. Там ни засякоха Ичо и Павката и с общи усилия се преборихме. Още една дупка с капак, на която ще разчитаме да се отвори.

Ден петнадесети:

Това е последния ден, в който ще се работи на дъното. Влизат Павката, Мишо и Трифон. Павката пробива 4 дупки и разширява още забоя. Групата изнася всички материали от бивака на дъното и разекипира пещерата. Остава само ледения отвес да се развърже. Трифон взима камерата от Ичо и завърта доста кадри в „Девятката”. Аз продължавам със заснемането на координати във високата част на циркуса. Снимам входове на пещери и измервам нива на снежните тапи. Скицирам и няколко обекта. Самостоятелната разходка се оказва доста ползотворна. Намерих още два нови обекта за работа. Намерих и дълготърсената №23. В ниската част се засякох с Ичо и заедно слязохме към лагера. Попътено се засякохме и с Мира и Тони, които също имаха задачи по терена да съберат капаните и да измерят температури в дадени пещери и евентуално кости. Изпълняват задачата и дори донасят нови кости и биоспелеологичен материал от № 22. Разоборудваме щурмовия бивак. Аз, Ичо и Иво сваляме багаж в лагера, а Иво слиза към Банско. Започваме със зазимяването на багажа.

Ден шеснадесети.

Мира и Тони влизат и разекипират ледения отвес. Сваля се и последния багаж в лагера от щурмовия бивак. Аз се качвам и заснемам координати на пещери и въртопи в района на №№ 70, 18, 35, 36, 37 и 60. После започваме зазимяването на лагера. - по принцип сложна и пипкава операция. Прават се описи на останалата храна и се пакетира. Този път се погрижихме да я сложим в бидоните, за да не бъде нанипана от гризачите и злонамерени браконieri, които посещават понякога лагера. Събират се материалите и се зазимяват в землянката. Всички дървени материали се подреждат така, че да не бъдат скършени от снега, който пада в циркуса и предполагахме, че се трупа в огромно количество. Вечерта до късно пакетираме денковете. Събрахме и щабната палатка.

Ден последен.

Сутринта отидох да снемам координати в последното районче, което е най-близо до лагера. След това събрахме личния багаж и доокомплектовахме денковете и багажа за свалянето. В 12 часа хората с конете бяха в лагера. Натоварихме ги и започнахме да

слизаме към Банско. За около 4 часа бяхме на „Пещерите”, където се снимахме за спомен, разтоварихме конете и подредихме багажа в колите. Обадох се на хората от „Природен парк Пирин” за да им кажа, че експедицията е приключила и след това на няколко курса с колите се смъкнахме в Банско, където изпихме бирата на механа „Канчето”. Към нас се присъединиха Ина, Тони, Роджи и Тери и вече в окомплектован състав се отправихме към традиционното за разпускане след пиринска експедиция място - Градешнишките минерални бани. Вечерта беше зашеметяваща в минералния басейн с пълна чаша с пълен глас... Следващия ден беше за прибиране.

Така на 6-ти септември вечерта благополучно и последните участници от експедицията се прибрахме по домовете.